

Főoldal > ... > Az Ön Joga > A Kiskorúak Joga Bírósági Eljárásokban > Croatia

A kiskorúak jogai bírósági eljárásokban

Tartalomszolgáltató:

Horvátország

Horvátország

A gyermekek jogképessége

A gyermekek Horvátországban általános jogképességgel (jogaik és kötelezettségeik lehetnek) és perbeli jogképességgel (alperesként és felperesként részt vehetnek jogi eljárásokban) rendelkeznek. A gyermekek csak akkor szereznek ügyleti jogképességet (szerződésalkötési képességet és joghatások kiváltására való képességet, amellyel általában 18 éves koruktól rendelkeznének), ha házasságot kötnek, szülővé válnak (16 éves kortól), vagy munkaszerződést kötnek (15 éves kortól).

Különleges eljárásokhoz való hozzáférés

A következő érdekelt felek vehetnek részt a gyermekeket érintő büntetőeljárásokban:

- a gyermekvédelmi ombudsman (*pravobranitelj za djecu*),
- a Belügyminisztérium szakosodott rendőrtisztjei, akiket kiképeztek a bűncselekményt elszenvedő és a bűncselekményt elkövető gyermekekkel való foglalkozásra,
- a fiatakorúak bírósága és a gyermekeket érintő büntetőeljárásban ítélező bírák,
- az ügyészségen belül működő ifjúsági ügyész,
- a gyermekeket érintő eljárásokra szakosodott ügyvédek, akiket szükség szerint a bíróság elnöke nevez ki a Horvát Ügyvédi Kamara (*Hrvatska odvjetnička komora*) listájáról (általában védőügyvédként),
- a szociális munkások, akiknek kiterjedt szerepük van a gyermekeket érintő büntetőeljárásban,
- a gyermekklinikák és a gyermekkórházak,
- különböző szakosodott nem kormányzati szervezet, nem jogi szakértő segítő (a fiatakorúak bíróságán és az államügyészi hivatalban), önkéntesek stb.

A gyermekek és a kiskorúak (23 éves korig) olyan bírósági eljárásban való részvételét, amelyben a gyermek vagy a kiskorú elkövetőként áll bíróság elé, a fiatakorúak bíróságairól szóló törvény (*Zakon o sudovima za mladež*) szabályozza.

A városi bíróságok (*općinski sudovi*) polgári eljárásokat folytatnak le, köztük gyermekeket érintő eljárásokat is, mivel nem hoztak létre külön bíróságot a kizárólag gyermekeket és kiskorúakat érintő jogviták elbírálására. A városi bíróságok bírálják el első fokon a tartással, a házasság fennállásával, érvénytelenítésével és felbontásával, az anyaság és apaság megállapításával vagy vitatásával, valamint a gyermek elhelyezésével és a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyeket.

A Szociális Gondozóközpontok (*Centri za socijalnu skrb*) olyan állami szervek, amelyek a gyermekek védelme és támogatása érdekében működnek; ezek a szervek a bírósági határozatokat is befolyásolhatják. A bírósági eljárásokban a Szociális Gondozóközpont félként vagy beavatkozóként is részt vehet. Mivel jelentős szerepet töltenek be a gyermek bírósági eljárásban való védelmében, e központok számos lehetőséggel rendelkeznek a gyermek mindenek felett álló érdeke védelmének támogatására.

A gyermekvédelmi ombudsman kizárólag a parlamentnek felelős, független hatóság, amelynek feladata a gyermekek jogainak és érdekeinek védelme, e jogok nyomon követése és előmozdítása.

Nem hoztak létre olyan külön bíróságokat vagy intézményeket, amelyek kizárólag a gyermekek és kiskorúak

jogaival foglalkoznának a közigazgatási eljárásokban. A meglévő közigazgatási bíróságok (*upravni sudovi*) általános hatáskörrel rendelkeznek valamennyi közigazgatási jogvita – köztük a gyermekeket/kiskorúakat érintő ügyek – elbírálására.

A gyermeket vagy kiskorút mint terheltet vagy sértettet érintő büntetőeljárásokban részt vevő valamennyi illetékes hatóságnak sürgősséggel kell elvégeznie a munkáját az eljárás mielőbbi befejezése érdekében. A fiatalkorúak bíróságairól szóló törvény (*Zakon o sudovima za mladež*) szerint a fiatalkorúakkal vagy fiatal felnőttekkel szembeni, illetve a gyermekek jogi védelmével kapcsolatos büntetőeljárások sürgősek, azokat indokolatlan késedelem nélkül meg kell indítani, és meg kell hozni a vonatkozó határozatokat. A fiatalkorú elkövetőkkel szembeni bírósági eljárások, valamint a rendőrség és az ügyészség által folytatott nyomozások és eljárások sürgősek.

A fiatalkorúakkal szemben hozott szankciók késedelmes végrehajtását a minimális szintre kell szorítani; a bíróság feladata, hogy a bírósági határozat jogerőre emelkedése után – ha a végrehajtásnak nincs jogi akadálya – haladéktalanul megkezdje ezeket az eljárásokat.

Azok az eljárások, amelyekben a gyermek személyes jogairól kell határozni, sürgős minősítésűek, ezért ezekben az első tárgyalást az eljárás megindításától számított 15 napon belül meg kell tartani. Az ideiglenes intézkedésekre, a szülői felügyeletre és a gyermekkel való személyes kapcsolatra vonatkozó eljárásokban hozott határozatokat, valamint a gyermek visszaküldéséről szóló határozatokat az eljárás megindításától számított harminc napon belül meg kell hozni és ki kell hirdetni. A másodfokú bíróságnak a fellebbezés beérkezésének napjától számított 30 napon belül meg kell hoznia és ki kell hirdetnie határozatát.

A büntető perrendtartásról szóló törvény (*Zakon o kaznenom postupku*) szerint, ha a bűncselekmény sértettje gyermek vagy kiskorú, a sértett jogosult arra, hogy a büntetőeljárásban meghallgassák, tanúskodjon és az eljárásban részt vegyen. Ezen túlmenően a gyermekek és kiskorúak jogosultak arra, hogy tájékoztatást kapjanak a releváns tényekről, bizonyítékot nyújtsanak be a bűncselekménnyel és a büntetőeljárással kapcsolatban, és fellebbezzenek. A bírósági tárgyalás során joguk van kérdéseket feltenni a gyanúsítottaknak, a tanúknak és a szakértő tanúknak, valamint közölni észrevételeiket és magyarázatukat a tanúvallomással kapcsolatban.

A gyakorlatban a gyermekvédelmi eljárásban részt vevő szakértők felmérik a gyermek mindenek felett álló érdekét, és gyermekvédelmi intézkedést javasolhatnak a bíróságnak. A gyermek mindenek felett álló érdekének felmérése a szociális munkások, pszichológusok, tanárok és más személyek elvein és munkamódszerein alapul.

A gyermekek jogainak gyakorlásáról szóló európai egyezménynek való megfelelés biztosítása érdekében a bíróság különleges képviselőt jelölhet ki a gyermek számára olyan esetben, amikor a szülői felelősség gyakorlója összeférhetetlenség miatt nem képviselheti a gyermeket. Az ilyen képviselő rendszerint ügyvéd, aki megfelelő tapasztalattal rendelkezik a gyermekeket érintő eljárások tekintetében. A különleges képviselő kijelölésére bizonyos, gyermek vagy kiskorú őrizetbe vételével, házasság felbontásával és örökbefogadással kapcsolatos bírósági eljárásokban, valamint a gyermek személyes jogainak és érdekeinek védelmére vonatkozó ügyekben kerülhet sor.

A gyermek mindenek felett álló érdekének védelme a horvát Alkotmányban foglalt elvek egyike; az Alkotmány kimondja – egyebek mellett –, hogy a szülők felelősek a gyermekeik felneveléséért, jólétéért és oktatásáért, valamint azért, hogy biztosított legyen a gyermek teljes és harmonikus személyes fejlődéshez való joga. A vonatkozó jogszabály értelmében az államnak különös gondot kell fordítania az árva gyermekekre és a szüleik által elhanyagolt kiskorúakra, továbbá mindenki köteles a gyermekek védelmére és arra, hogy a gyermekeknek okozott minden sérelmet bejelentsen a megfelelő hatóságoknak. A fiatal felnőttek, anyák és fogyatékkal élők különös védelemre jogosultak a munka világában. Mindenkinél azonos feltételek mellett kell tudnia részt venni az oktatásban. A kötelező oktatás ingyenességét törvény írja elő.

A gyermekeket érintő eljárásban hozott határozatok végrehajtásának ellenőrzése

Horvátország elfogadta a bűncselekményért vagy büntettért elítélt fiatalkorúakra kiszabott szankciók végrehajtásáról szóló törvényt (*Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje*).

A törvény célja, hogy meghatározza:

- az elkövetett bűncselekmények miatt a gyermekre/kiskorúra kiszabott büntetések végrehajtásának feltételeit, különös tekintettel a javító intézkedésekre, a fiatalok számára biztonságos központban való fogva tartásra és a biztonsági intézkedésekre, valamint
- a gyermek/kiskorú által elkövetett vétség miatt kiszabott büntetés végrehajtásának körülményeit.

Az illetékes Szociális Gondozóközpont képviselői jelentős szerepet játszanak annak biztosításában, hogy a bűncselekményt elkövető gyermekek/kiskorúak megfelelő bánásmódban részesüljenek.

A Szociális Gondozóközpont feladata továbbá, hogy beidézze a gyermekeket és elküldje őket a javító intézkedések teljesítésére, valamint megadja számukra a szükséges tájékoztatást és támogatást. A javító intézkedések célja a fiatalok elkövetők védelmének, gondozásának, segítségének, felügyeletének, valamint általános és szakoktatásának biztosítása, ezáltal befolyásolva a nevelésüket, általános személyiségfejlődésüket és felelősségérzetük javítását annak érdekében, hogy ne váljanak visszaesővé.

A javító intézkedések típusai: bírósági megrovás, különleges kötelezettségek (például bocsánatkérés a sértett fél felé; a bűncselekmény által okozott kár orvoslása, amennyire ez a gyermek számára lehetséges; a rendszeres iskoláztatásban való részvétel; ne mulassza el a munkát; a képességeinek és preferenciáinak megfelelő foglalkozásra felkészítő képzésen való részvétel; fogadjon el egy állást, és tartson ki mellette; jövedelmét a javító intézkedés irányítójának felügyelete és tanácsadása mellett használja fel; vegyen részt humanitárius szervezetek munkájában, illetve helyi vagy környezetvédelmi tevékenységekben; tartózkodjon bizonyos helyek látogatásától, bizonyos eseményeken való részvételtől vagy bizonyos személyek társaságától, akik rossz befolyással vannak rá; orvosi kezelés, illetve a kábítószer-függőség vagy egyéb függőség kezelésének elfogadása – a kiskorú törvényes képviselőjének hozzájárulásával; egyéni vagy csoportos pszichoszociális terápiában való részvétel egy ifjúsági tanácsadó központban; szakképzési tanfolyamon való részvétel; huzamosabb ideig nem hagyhatja el állandó vagy ideiglenes lakóhelyét a Szociális Gondozóközpont jóváhagyása nélkül; az illetékes gépjárművezetői vizsgaközpontba kell irányítani KRESZ-vizsga letétele céljából; a sértettől való távolságtartás, illetve a sértett zaklatásának tilalma), külön gondozás és felügyelet, külön napközbeni gondozás és felügyelet egy javítóintézetben, javító-nevelő központba utalás, javítóintézetbe utalás, idegenrendészeti fogdába utalás, különleges javítóintézetbe utalás.

A fiatalok számára létesített biztonságos központban való fogva tartás a szabadságtól való megfosztás sajátos formája az ilyen fogva tartás kiszabásához szükséges feltételek, a fogva tartás időtartama és célja, valamint a büntetés korlátai tekintetében. Az idősebb fiatalok elkövetők (a bűncselekmény elkövetésekor 16. életévüket betöltött, de 18. életévüket még nem betöltött kiskorúak) fiatalok számára létesített biztonságos központban való fogva tartásra ítélték, ha legalább három év szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt követtek el, és a bűncselekmény jellege és súlyossága, valamint a nagyfokú vétkesség miatt javító intézkedés nem alkalmazható.

A cselekvőképességgel nem rendelkező gyermekeket vagy kiskorúakat törvényes képviselőjük képviseli, aki tájékoztatja őket a bírósági határozatokról és a büntetés végrehajtásáról.

A büntetés-végrehajtási eljárás során a bíróságoknak jogukban áll védelmi intézkedéseket elrendelni annak érdekében, hogy a peren kívüli eljárás lefolytatását követően megvédjék a gyermekeket vagy kiskorúakat attól, hogy szükségtelen ártalmat szenvedjenek el. Ezek a védelmi intézkedések a következők: a gyermek szülőjével, nagyszülőjével, testvérével (illetve féltestvéreivel) vagy a gyermek házastársával való nem helyénvaló érintkezés korlátozása, vagy korlátozott érintkezés elrendelése az említettekkel.

Jogorvoslati lehetőségek

a) Büntetőeljárás

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy a büntető perrendtartásról szóló törvény alkalmazandó rendelkezéseivel összhangban fellebbezzon az illetékes bíróság ítélete ellen. Amennyiben a bűncselekmény sértettjei gyermekek vagy kiskorúak, az ügyészhez, a vádlotthoz és a védőügyvédhez hasonlóan ők is fellebbezhetnek az elsőfokú bíróság ítélete ellen. A sértett fél a bíróságnak a büntetőeljárás költségeire vagy a kártérítési keresetre vonatkozó határozata tekintetében nyújthat be fellebbezést az ítélet ellen. Ha azonban az ügyész a büntetőeljárást magánvádlóként eljáró sértett féltől vette át, ez utóbbi bármilyen alapon fellebbezhet, amelynek

alapján az ítélet megtámadható.

A kiskorúval szemben büntetést megállapító ítélet, a kiskorúval szemben javító intézkedést elrendelő határozat, valamint az eljárást felfüggesztő határozat ellen fellebbezésre jogosult valamennyi személy az ítélet vagy határozat kézhezvételétől számított nyolc napon belül nyújthat be fellebbezést. A védőügyvéd és az ügyész, a házastárs, az egyenesági rokon, az örökbefogadó szülő, a gyám, a testvér és a nevelőszülő fellebbezést nyújthat be a kiskorú érdekében, akár a kiskorú akarata ellenére is. A másodfokú bíróság csak akkor változtathatja meg az elsőfokú bíróság határozatát úgy, hogy szigorúbb szankciót állapít meg a kiskorúval szemben, ha a fellebbezés súlyosbítást kért.

b) Polgári eljárás

A bírósági eljárásban érintett gyermekek és kiskorúak a Polgári perrendtartásban (*Zakon o parničnom postupku*) és a polgári jogi kötelezettségekről szóló törvényben (*Zakon o obveznim odnosima*) meghatározott általános szabályok szerint panaszt, fellebbezést vagy keresetet nyújthatnak be.

Mivel a gyermekek és a kiskorúak általában nem rendelkeznek jogképességgel, helyettük és a nevükben szüleik vagy gyámjuk mint törvényes képviselők tesznek konkrét jogcselekményeket. A gyermek törvényes képviselője jogosult arra, hogy a gyermek nevében megtegyen minden eljárási cselekményt, a fellebbezés benyújtását is beleértve. Az elsőfokú bíróság által hozott ítéletekkel szemben fellebbezés nyújtható be, a fellebbezés pedig felfüggeszti a vonatkozó bírósági határozat végrehajtását. Fellebbezés nyújtható be a polgári peres eljárásra vonatkozó rendelkezések lényeges megsértése, a tényállás téves vagy hiányos megállapítása, valamint az anyagi jog téves alkalmazása miatt. Az elsőfokú bíróság ítélete elleni fellebbezés benyújtásának határideje általában az ítélet kézhezvételétől számított 15 nap.

Örökbefogadás

A családjogi törvény (*Obiteljski zakon*) az örökbefogadást a megfelelő szülői gondoskodást nélkülöző gyermekek családi és jogi gondozása és védelme speciális formájaként szabályozza, amely tartós kapcsolatot hoz létre a szülők és a gyermek között, és szülői felügyeletet biztosít az örökbefogadó szülőknek. Az örökbefogadó szülőknek horvát állampolgároknak kell lenniük (kivételes esetekben külföldi állampolgárok is lehetnek, ha ez a gyermek egyéni érdekét szolgálja), továbbá legalább 21 évesnek és az örökbefogadott gyermeknél legalább 18 évvel idősebbnek kell lenniük. Gyermeket házaspár vagy nem házaspárként közösen, vagy az egyik házastárs/élettárs egyedül is örökbe fogadhat – a másik házastárs/élettárs hozzájárulásával –, ha a másik házastárs/élettárs a gyermek másik szülője vagy örökbefogadó szülője, továbbá nem házaspárként vagy élettársi kapcsolatban nem élő személy is fogadhat örökbe gyermeket.

Gyermek örökbefogadására a gyermek 18. életévének betöltéséig van lehetőség, ha az örökbefogadók megfelelnek az örökbefogadás törvényi követelményeinek, és az örökbefogadás a gyermek jólétét szolgálja. A 12. életévét betöltött gyermeknek írásban hozzá kell járulnia az örökbefogadáshoz.

Az örökbefogadási eljárást a jövőbeli örökbefogadó szülők állandó vagy ideiglenes tartózkodási helye szerinti szociális gondozóközpont folytatja le.

Ha az örökbefogadó szülő vagy a gyermek külföldi állampolgár, akkor az örökbefogadásra csak a szociális jólétért felelős minisztérium előzetes jóváhagyásával kerülhet sor.

Last update: 19/05/2021

E lap nemzeti nyelvű változatát az adott tagállam tartja fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Az Európai Bizottság nem vállal semmifajta felelősséget az e dokumentumban szereplő vagy abban hivatkozott információk vagy adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.